SCLAVIA EGIPTEANĂ ÎN EPOCA REGATULUI MIJLOCIU

Mihaela GÎRLEA

Pe parcursul evoluţiei sale, civilizaţia egipteană a fost influenţată de un şir de factori şi evenimente care, la rândul lor, s-au reflectat asupra vieţii sociale. Astfel are loc o delimitare a populaţiei, evidenţiindu-se trei categorii principale. Clasa dominantă - cuprindea proprietarii marilor gospodării, a atelierelor sau a unor diverse averi. Pe treapta de mijloc - se aflau micii producători, fermierii sau meşteşugarii – cei care-şi asigurau existenţa prin propria muncă. A treia categorie - cuprindea populaţia dependentă, înregistrată în vechile inscripţii ale Egiptului din epoca Regatului Mijlociu ca *hmw* (hem) *bak* sau *mret* , în traducere fiind ,,slujitori" sau ,,sclavi". Această diversitate până în prezent este discutată între istorici şi politologi, deoarece termenii care caracterizează relaţiile sclavagiste din perioada respectivă, pot fi uşor confundaţi. De aceea, este important să diferenţiem sclavul *hem* de sclavul *bak*, mai ales că ambele tipuri erau dependente de o persoană fizică.

Relaţiile sociale în perioada Regatului Mijlociu se caracterizează printr-o creştere considerabilă a numărului de sclavi, ceea ce nu putem spune despre epoca anterioară. Proveniţi din războaie, marea lor majoritate erau donaţi templelor şi încadraţi la muncă în câmp, dintre care o bună parte deveneau arendaşi dependenţi. În comparaţie cu sclavii din perioada Regatului Mijlociu, în Regatul Nou situaţia acestora era diferită, partea principală a producătorilor devenind mai liberă. În papirusul de la Wilbur, se aminteşte despre o categorie de sclavi care deţineau pământuri bisericeşti. În special a fost preocupat de această problemă Isidor Mendeleevici Lurie, care subliniază faptul că aceştia cu nimic nu se deosebeau de oamenii liberi. Ambele categorii deţineau pământ în egală măsură, de unde rezultă că la acest capitol aveau aceleaşi drepturi şi libertăţi, inclusiv dreptul de moştenire. Conform Stelei din Cairo, redactată de Abd M. Bakir, sclavii îşi puteau vinde pământul propriilor stăpâni, motivând acest lucru printr-o sărăcie excesivă. De aici putem constata că proprietarul deţinea doar sclavul, nu şi pământul acestuia.

Piaţa sclavagistă din perioada Regatului Mijlociu era locul unde se putea face rost nu doar de sclavul *hem*, dar şi de sclavul *bak* care, în comparaţie cu primul, avea un preţ mult mai mare. Procurarea acestuia era un eveniment important pentru proprietar deoarece era considerat un element de prestigiu. În baza unor inscripţii antice, a fost stabilit cel mai vechi preţ al unui sclav de tipul *bak* cunoscut în istoria Egiptului (sfârşitul dinastiei XII), care constituia 28 de unităţi Au, echivalent cu cca. 210 gr.

În viziunea proprietarului, aceştia erau de mare valoare (fiind puşi la orice muncă) ceea ce nu-i este caracteristic sclavului de tip *hem* căruia des i se atribuie epitetul regal. De aici şi apare întrebarea: de ce erau numiţi ,,sclavi regali"?

Întâi de toate, trebuie să pornim de la faptul că acestora, din adolescenţă, li se atribuia o profesie indiferent de preferinţele lor. Lucrul dat se efectua când rândurile armatei egiptene erau completate cu soldaţi noi, fiind selectaţi doar tinerii sănătoşi şi rezistenţi fizic. Restul, primeau un ,,îndemn profesional" din partea administraţiei regale, inclusiv cei care urmau să devină sclavi particulari, acest lucru, deseori fiind îndeplinit la dorinţa stăpânului. Dacă sclavul *bak* nu avea o specializare concretă, atunci cel de tip *hem*, în limitele profesiei sale, muncea în câmp sau în casele nobililor. Slujitorii din câmp, numiţi *ahut*, în traducere ,,agricultori", erau persoanele lipsite de resurse de producţie (pământ şi animale) precum şi de dreptul de recoltă, de aceea, pentru propria existenţă, foloseau cereale din depozitele stăpânului. Într-o situaţie similară se aflau şi păstorii, cărora li se interzicea consumarea produselor din urma propriei munci.

La fel de intensiv, munca sclavilor era folosită şi în treburile casnice. Această profesie, iar la egipteni se socotea „profesie", era universală. Aici pot fi enumeraţi ,însoţitorii, învăţătorii de scrisori, grădinarii, brutarii, berarii, cântăreţii sau dansatorii (cei din urmă fiind lăsaţi să muncească prin ţară, pentru ca ulterior să ofere stăpânului o anumită sumă de bani).

Deşi fluxul sclavilor era destul de mare, cei din sfera privată erau încă foarte puţini, fapt generat de preţul impunător pentru perioada antică. În lucrarea lui Oleg D. Berlev, atestăm că preţul unei sclave se echivala cu preţul a 4-5 vaci, iar conform unor înscrieri antice, o sclavă a fost vândută cu 373 gr. De argint, unde un gram era egal cu 72 litri de cereale, iar 373 gr. făceau cât 25 tone de cereale. O altă relatare referitoare la preţurile sclavilor o întâlnim în una din publicaţiile lui Benjamin Gunn din anul 1929, bazată pe inscripţiile de pe o stelă a unui soldat din Teba, care, în urma unei acţiuni militare din Kuş ce durase 13 zile a obţinut o avere, pe care în mod normal o putea acumula în 6 ani de slujbă. Înscrierile arată că acesta a căpătat 3 bucăţi de pământ şi o sclavă pe care o cumpărase cu 26 de unităţi de aur, unde o unitate se echivala cu 15 gr., iar suma totală constituia 195 gr. de Au.

Deci, în perioada Regatului Mijlociu, situaţia sclavului varia în dependenţă de categoria la care se atribuia. Pentru a cunoaşte poziţia acestei mase exploatate, trebuie să analizăm cercetările asupra unor monumente, papirusuri sau inscripţii de epocă, datorită cărora, la moment, din punct de vedere terminologic, putem diferenţia sclavul regal de cel particular, cât şi condiţiile de existenţă a acestora.

Bibliografie:

Берлев, О. Д. *Общественные отношения в Египте эпохи Среднего Царства, Социальнный слой „царских ḥtw”*. Наука, Москва 1973.

Берлев, О. Д. *Трудовое население Египта в эпоху Среднего царства*. Москва 1972.

Стучевский, И.А. *Зависимое население древнего Египта*. Москва, 1966.

Берлев, О. Д. *Стоимость раба в Египте эпохи Среднего царства*. ВДИ, 1966, Nr.1.

Лурье, И.М. *Рабы – держатели храмовой земли*. ВДИ, 1955, Nr.1.

Recomandat
Andrei COROBCEAN, dr., lect. univ.